

Waarde leden van het college van burgemeester en wethouders, dames en heren genodigden en leden van de Historische Vereniging Voorburg,

Burgemeester Hans van der Sluijs heeft reeds zeer waarachtige woorden gesproken over ons boek *70 Jaar Vrede en Vrijheid*, de jongste publicatie van de Historische Vereniging. Nu en tijdens de 4 mei herdenking noemde hij dit boek een belangrijk historisch document en dat is het ook, zeg ik met gepaste trots. Nooit en te nimmer mogen wij de slachtoffers van de tweede wereldoorlog vergeten. We moeten hen blijvend herdenken, hen noemen en vooral lessen trekken uit hetgeen er in die vreselijke oorlogsjaren is gebeurd.

Toen onze werkgroep Verteld Verleden eind 2012 haar eersteling had gepresenteerd – een boek dat handelde over de verdwenen middenstand in Voorburg-Noord – was ons opgevallen dat de mensen, die wij interviewden (veelal 70 plussers) nog vol waren van hun ondervindingen in de jaren 40-45. Men vertelde ons, naast de verhalen over de verdwenen winkels, over de oorlogstijd en men gaf daarbij wrange, gedetailleerde bijzonderheden. Die periode stond onuitwisbaar in hun herinnering geëet. Het onderwerp voor ons tweede boek was dan ook snel gekozen.

Bovendien was het niet zo lang geleden – we schrijven mei 2007 – dat er een nieuw, sober, maar stijlvol herinneringsmonument in het Sijtwende Park was opgericht. Een monument waarop alle slachtoffers van de tweede wereldoorlog uit Leidschendam-Voorburg zijn samengebracht, hun namen gekerfd in zwart natuursteen.

Inderdaad, hun namen én hun geboortedatum én de datum van sterven, sneuvelen, vermoord zijn, het is maar hoe je het noemen wilt.

Het betreft burgers, die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, mensen uit het verzet, militairen gesneuveld tijdens een oorlogshandeling, leden van de koopvaardij en heel veel Joodse medeburgers, die vanwege het krankzinnige regime niet langer welkom waren in onze gemeente, niet langer welkom waren waar dan ook... Maar wie waren die mensen, die slachtoffers eigenlijk? Welke verhalen zaten er achter de droog opgesomde feiten, gegraveerd in het monument? 'Dit uit te vinden' zou het onderwerp worden van het tweede boek van onze werkgroep met in ons hoofd de tekst uit de spreuken der Vaders:

'Die geboren worden zijn bestemd om te sterven, de doden om te herleven'. Een tekst die dan ook de ondertitel van ons boek is geworden.

Wij, de leden van de werkgroep, togen in april 2013 met z'n negenen aan de arbeid. Maar het viel niet mee om de geschiedenissen te achterhalen. Echte archieven waren er eigenlijk niet, of waren niet te raadplegen. En wie van de slachtoffers moesten we uitkiezen voor het boek?

Via verschillende media en instanties kwamen we in contact met nabestaanden en ooggetuigen, maar ook met een aantal gastauteurs, die bereid waren hun herinneringen met ons te delen.

En natuurlijk zouden we niet alle slachtoffers genoemd op het monument een gezicht, een nadere aanduiding of zelfs een verhaal kunnen geven. Dat was een onbereikbaar doel.

Maar dan hadden we buiten werkgroep lid Jos Engels gerekend.

Met een geweldig fanatisme en een niet aflatende energie heeft hij er voor geijverd en er uiteindelijk ook voor gezorgd dat alle slachtoffers genoemd op het Sijtwende Monument een plaats in ons boek hebben gekregen. Met het noemen van Jos Engels eer ik alle werkgroep leden, gastauteurs en redactieleden, die zo hard aan de totstandkoming van dit boek hebben gewerkt. Al hun namen staan uitgebreid in het boek vermeld.

Buiten de verhalen van alle slachtoffers hebben we ook wat sfeertekeningen opgenomen uit de oorlogsjaren. En en passant kwamen we in contact met de zoon van een echtpaar dat ondergedoken was geweest bij vriendelijke, gelovige mensen op de Veldzichtkade. Via hem en zijn verhaal, dat ook in het boek is te lezen, beseften wij eens temeer dat zij die de onderduik overleefden even zeer slachtoffer genoemd konden worden. Slachtoffers die na de bevrijding moesten ervaren dat praktisch al hun dierbaren in vernietigingskampen waren omgebracht en hun eigen huis niet meer beschikbaar was. Niet dood, wel slachtoffer.

Het bestuur van de Historische Vereniging, verantwoordelijk voor de financiën, zag onderwijl enigermate gespannen toe hoe het boek groeide en groeide tot het uiteindelijke formaat dat het thans heeft. Een kloek formaat mag ik wel zeggen, met leeslint.

Mede dankzij onze sponsors en het zuinige beleid van de werkgroep hebben wij onze doelstelling kunnen verwezenlijken, namelijk: alle slachtoffers van de tweede wereldoorlog de zo zeer verdiende plaats en aandacht geven. Een resultaat dat ons allen - bestuur, werkgroep, gastauteurs en redactie - veel voldoening schenkt.

Dat er bovendien met een tentoonstelling in Museum Swaensteyn aandacht wordt gegeven aan ons boek is een fraaie extra. Deze expositie – in feite een dubbeltentoonstelling is vanmiddag officieel geopend en is ook vanavond tot 22.00 uur door u te bezichtigen.

Bij het schrijfproces was onze inspiratiebron onmiskenbaar het Sijtwende Monument. Een foto van dit monument prijkt dan ook prominent op de voorkant van het boek. Gefotografeerd met een vrolijk wapperende driekleur op de achtergrond. We vieren ook de vrijheid immers?

Voordat het Sijtwende monument werd gerealiseerd, bestond er in onze gemeente geen centraal punt om alle slachtoffers van de tweede wereldoorlog te herdenken. Er was een veelheid aan

monumenten en monumentjes en bovendien werd er tot 2007 nauwelijks aandacht besteed aan de vele Joodse slachtoffers.

Onze oud-burgemeester Michiel van Haersma Buma (nu dijkgraaf van Hoogheemraadschap Delfland) heeft zich met een aantal anderen sterk gemaakt voor een centraal herdenkingsmonument in Park Sijtwende. Wij mogen hem daar buitengewoon erkentelijk voor zijn. Het is dan ook terecht en bovendien eervol voor ons dat hij het voorwoord van onze nieuwste publicatie heeft willen schrijven. Onder meer zegt Van Haersma Buma het volgende:

Voor mij was het realiseren van het monument de afronding van een tijdfase, waarin het verdriet en de herinneringen aan de laatste grote Wereldoorlog bijeengebracht konden worden. Met een dergelijk monument konden alle namen van hen die hun leven gaven voor onze vrijheid, samengebracht worden en bood de stiltetuin eromheen het jaar rond de mogelijkheid tot bezinning.

Om uiteindelijk zijn betoog te besluiten met de woorden:

Laten we nooit vergeten.

Michiel, wij – de Historische Vereniging Voorburg – hebben geprobeerd jouw woorden kracht bij te zetten door het schrijven van dit boek.

Met veel genoegen overhandig ik jou dan ook een exemplaar van *70 jaar Vrede en Vrijheid*, het motto van het monument dat uiteraard der zaak - hoe kan het anders - ook de titel van ons boek is geworden.

Het woord is thans aan hem.